

Mevlânâ Dergâhı'na Yapılan Bazı Vakıflar (1826-1907)

İzzet Sak*

Özet

Bugün Konya'da Karatay ilçesi sınırları içerisinde bulunan Mevlânâ Dergâhı, Konya Kalesi'nin Atpazarı Kapısı dışında Sultânü'l-Ulemâ Bahâeddîn Veled'in buraya defnedilmesi ile teşekkül etmeye başlamıştır. Sonradan Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî ile bazı müridlerinin de buraya defni ile ve zamanla etrafına yapılan yapılarla büyük bir hânkâh hâline gelmiştir. Mevlânâ'dan sonra bir tarikat hâline gelen Mevlevîliğin merkezi olan Mevlânâ Dergâhı, 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar resmî bir nitelik kazanmış, hem padişahlar hem de vâliler, kâdılar ve nâibler gibi diğer devlet adamları ile hayırseverler tarafından yapılan vakıflar sayesinde, 1927'de müze hâline dönüştürülünceye kadar, hizmetlerini sürdürme gelmiştir. Mevlânâ Dergâhı'na vakfedilen paralar, Osmanlı Devleti'ndeki genel uygulama çerçevesinde, mürâbaha (fâiz) yoluyla işletilerek kâr getirmesi sağlanmış ve elde edilen gelirler, dergâhın değişik yerlerinde kandiller yakılmak, vakıf görevlilerinin ücretlerini karşılamak ve dergâhda kalan dervişlerin ihtiyaçlarını gidermek için harcanmıştır. Ayrıca dergâha vakfedilen gayr-ı menküllerin kirâya verilmesiyle elde edilen gelirler de, yine dergâhda bazı hizmetlerin görülmesi için sarf edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konya, Mevlânâ, Mevlânâ Dergâhı, Vakıf, Konya Vakıfları, Mevlânâ Vakıfları.

Some Donations to Mevlânâ Lodge (1826-1907)

Abstract

Mevlânâ Lodge which is today located in Karatay county of Konya was founded with the burial of Sultânü'l-Ulemâ (Sultan of Scholars) Bahâeddîn Veled in front of the Atpazarı Gate (Horse Market Gate) of Konya Castle. Later on, after the burial of Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî and some of his disciples and with the building of some great structures, it has become a great complex lodge. Mevlânâ lodge became the center of Mevlevîlik which became an order after Rûmî. The lodge gained a legal status from the 17th century to the 19th century and continued to serve with the donations of both Ottoman Sultans and governors, some other state men like judges and regents and benefactors till it was turned into a museum in 1927. The money donated to Mevlânâ Lodge were operated in interest as a general application in Ottoman State and the profits made and the income gained were used to light candles in various parts of the lodge, to pay the wages of the staff in the lodge, and to meet the needs of the dervishes in the lodge. Besides, the incomes via rental charges taken from estates donated to the lodge were also spent to do some services in the lodge.

Key Words: Konya, Mevlânâ, Mevlânâ lodge, foundation, Konya Foundations, Mevlânâ Foundations.

* Yrd. Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Giriş:

Mevlânâ Dergâhı, Konya’da Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’nin türbesi etrafında oluşan büyük bir tarikat külliyesidir. Dergâh, Konya Kalesi’nin Atpazarı Kapısı dışında, Sultânü’l-Ulemâ Bahâeddîn Veled’in (ö.1231) ölümünden sonra na’sının buraya defnedilmesi ile birlikte teşekkül etmeye başlamıştır. Sonradan Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî’nin de buraya defni ile etrafına yapılan yapılarla, daha da genişleyerek büyük bir hânkâh hâline gelmiştir (Küçükdağ 1996: 181). Bugün şehrin merkezinde Karatay ilçesinde Sultan Selim Câmii’nin doğusunda yer alan dergâh, geniş bir bahçe duvarı içerisinde yapıların çekirdeğini Mevlânâ Türbesi’nin oluşturduğu; semâhâne, mescid, matbah-ı şerîf, meydân-ı şerîf, derviş hücreleri, avlu ve hazîredeki binâlar ile birlikte büyük bir külliye meydana getirmektedir (Karpuz 2004: 448).

Dergâhın kuruluşundan Cumhuriyet’e kadar geçen sürede, bilhassa Osmanlı devrinde, buranın geliştirilmesi, bakımı, onarımı, dergâhtaki tarikat hizmetlerinin yürütülmesi için yapılan yardımlar ve vakıflar, bizzât sultanlar ve devlet adamları tarafından desteklenmiş¹ ve “Evkâf-ı Celâliye” olarak isimlendirilen dergâh vakıfları, istisnâî vakıflar arasında yer almıştır. Ayrıca hazîre duvarlarının dışında kalan II. Selim İmâreti, Türbeönü Hamamı ve Çelebi konaklarıyla dergâhın etrafında “Türbe-i Celâliye Mahallesi” adıyla bir mahalle oluşmuş ve dergâh âdeta küçük bir şehrin ortasında kalmıştır (Karpuz 2004: 448).

Dergâhın esas avlusuna hazîre duvarlarında bulunan dört kapı ile girilmektedir. Cümle kapısı batıdaki Dervişân Kapısı’dır. Doğu tarafında Pîr Kapısı, kuzeyde Çelebiyân Kapısı, güneyde ise Hâmûşân Kapısı vardır. Dervişân Kapısı’ndan avluya girilince sağda Şeb-i Arûs Havuzu, ortada şâdirvân ve kuzeyde selsebîl bulunur. Dergâh 1927 yılında müze hâline getirilirken avludaki mezarlık kaldırılmış, etrafı çevrilerek günümüzde çiçek bahçesi yapılmış ve taşları dergâhın doğu tarafına yığılmıştır. Aynı şekilde dergâhın kuzeyindeki Vâlideler Mezarlığı ile güneyindeki Hadîkatü’l-ervâh’ta bulunan kabirler de kaldırılmış, sadece sekizgen bir havuzla Mehmed Bey Türbesi bırakılmıştır (Karpuz 2004: 449). Bugün hâlen, dergâhın değişik yerlerinde, yenileme çalışmaları devam etmektedir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerine kadar dergâhdaki hizmetlerin yürütülebilmesi için, pek çok sultan ve devlet adamının çeşitli vakıflar yapmak suretiyle, bu hizmetlere katkıda bulundukları görülmektedir. Biz de bu çalışma ile, 19. yüzyıl ile 20. yüzyılın başlarında devlet adamları ve ileri gelen zevât tarafından Mevlânâ Dergâhı’na yapılan bazı vakıfları ortaya koymaya çalışacağız. Ancak, dergâha yapılan bu vakıfları vermeye geçmeden önce, vakıf yapanlar ve yaptıkları vakıfların mahiyeti hakkında kısa bir değerlendirme yapılacaktır.

I- Mevlânâ Dergâhı’na Yapılan Vakıfların Değerlendirilmesi

Bu çalışma, 19. yüzyıl ile 20. yüzyılın başlarına âit Konya şer’iye sicillerinden tespit edilen 15 adet vakfiyeye dayanılarak hazırlanmıştır. Daha sonra özetleri verilecek olan bu vakfiyeler, burada, vakfedenlerin kimlikleri, vakfedilen para ve gayr-ı menkûller ile vâkıfların ortaya koymuş olduğu

¹ 17. yüzyıldan itibaren 19. yüzyıla kadar adeta bir devlet müessesesi olarak muamele gören Mevlevîlik, padişahlar ve devlet adamları tarafından büyük destek görmüştür. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Neumann 1996; Küçük 2002.

şartlar açısından ayrı ayrı değerlendirilmeye tâbi tutulacaktır. Çalışmanın konusunu teşkil eden ilk vakıf 27 Şevvâl 1241 / 4 Haziran 1826 tarihli olup sâbık Konya kâdısı es-Seyyid Hâfız Mehmed Emîn Efendi tarafından Mevlânâ Dergâhı'na yapılan 300 guruşluk bir para vakfı (KŞS 71 / 68-1)²; son vakıf da 1 Cemâziye'l-âhir 1325 / 12 Temmuz 1907 tarihli Fakîhdede Mahallesi'nden Hâcî Mehmed Ceri Dede Efendi ibn Ahmed'in yine dergâha yapmış olduğu 300 aded tam yüzlük mecîdi altının vakfidir (KŞS 114 / 49-1).

Çalışmaya konu olan vakıfları iki grupta ele almak mümkündür: Bunlardan birincisi para vakıfları, ikincisi ise gayr-ı menkûl vakıflarıdır. Para vakfedenlerin kimliklerine bakıldığında bunların genellikle sâbık veya hâlâ görevde olan vâli, sancak ferîki, kâdî ya da nâib gibi üst düzey devlet görevlileri oldukları görülmektedir. Para vakfeden 10 kişiden birinin sâbık Haleb vâlisi, birinin hâlâ Eyâlet-i Karaman vâlisi, birinin Begşehri Sancağı ferîki, üçünün kâdî, ikisinin ise nâib olması, yukarıda ifade edildiği gibi, dergâhdaki hizmetlerin yürütülmesi için devlet adamlarının ne kadar büyük katkı sağladıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Dergâha para vakfedenlerin yapmış oldukları miktarlar da dikkat çekicidir. 300, 350 guruşdan başlayarak 7.500, 10.000 guruşa kadar paralar vakfedildiği görülmektedir. Vakfedilen bu paraların işletilme şekli de önemlidir. Genel olarak Osmanlı toplumunda paraların işletilme şekli, vakıf yapanların ortaya koymuş olduğu şartlara bağlıydı. Nakid para vakfedenler bu hususu vakfiyelerinde genellikle “rehn-i kavî ve kefil-i melî veya ikisinden biri ile onu on bir buçuk hesâbı ile mu‘âmele-i şer‘iye ve murâbaha-i mer‘iye ile bâ-yed-i mütevellî be-her sene alâ vechi'l-helâl istirbâh ve i‘mâl oluna” şeklinde formüle etmekteydiler. Bu ifâdelerden anlaşılan, açıkça söylenmekten kaçınılmasına rağmen, vakfedilen paraların % 15’lik³ bir kârla fâize verildiğidir⁴. Mevlânâ Dergâhı'na yapılan para vakıflarında mürâbaha oranlarının, formülde ifade edilen onu on bir buçuk (% 15) oranı yanında, onu on bir (% 10) veya onu on ikiden (% 20) olmasını şart koşan vâkıflar da bulunmaktadır.

Mevlânâ Dergâhı'na vakfedilen paraların mürâbahaya verilerek elde edilen gelirlerinin nasıl ve nerelere sarf edileceği hususunda vakıf yapanların ortaya koymuş olduğu şartlar da, vakfiyelerde ayrıntılı olarak verilmiştir. Vâkıfların şartları genellikle mürâbahadan elde edilen ge-

² KŞS: Konya Şer‘iye Sicili. Burada kullanılan birinci rakam defter numarasını, ikinci rakam sayfa numarasını ve üçüncüsü de o sayfadaki belge numarasını göstermektedir.

³ Vakıf paraların mürâbaha yoluyla işletilmesi hususunun Osmanlı şeyhülislâmlarının fetvâlarında da açıkça onaylandığı görülür. Meselâ Şeyhülislâm Çatalcalı Ali Efendi'nin vermiş olduğu fetvâda, “Zeyd mütevellisi olduğu nukûd-ı mevkûfeden Amr’a karz ile verdiği akçe için bir sene tamamına dek Amr’ın üzerine ona on bir hesâbı üzere mu‘âmele-i şer‘iye ile şu kadar akçe rıbh ilzâm eylese Amr sene tamanında rıbh-ı mezbûru Zeyd’e verdikde Zeyd Amr’a ona on bire razı olmam şu kadar ziyâde ver demeğe kâdir olur mu? el-Cevâb: OLMAZ” denilmektedir. Çatalcalı Ali Efendi 1311: 335.

⁴ Osmanlı Devleti'nde para vakıfları ile ilgili geniş bilgi için bkz. Akgündüz 1988: 151-167; Özcan 2003: 54 vd; Sak 2005: 136 vd; Yediyıldız 1997: 153-172; Yediyıldız 2003: 116 vd. Vakıf paraların, “mu‘âmele-i şer‘iye” veya “hîle-i şer‘iye” yoluyla fâize verilmesi meselesi, İslâm tarihi boyunca zaman zaman, hukukçular arasında sert münâkaşalara sebep olmasına rağmen, iktisadî zarûretler yüzünden yaygın bir şekilde para vakıfları yapılmasına ve yukarıda bahsedilen usûlle işletilmesine devam edilmiştir. Para vakıflarının, ihtiyacı olanları, daha yüksek fâiz hadleriyle tefecilik yapanların elinden kurtarma ve onlara uygun şartlarla kredi sağlama gayesine yönelik olduğu söylenebilir. Ayrıca para vakfedenlerin umûmiyetle idâreci sınıfa mensup olmaları, bu işin şuurulu bir şekilde yapıldığı düşüncesini doğurmaktadır. Yediyıldız, 1997: 159.

lirlerin dergâhda vazîfe yapan post-nişîn⁵, ser-tarîk⁶, ser-tabbâh⁷, türbedâr dede⁸ ve ser-nâyzen (neyzenbaşı)⁹ dedeye ücret olarak verilmesi yolundadır. Ayrıca bu gelirlerin harcanacağı yerler arasında dergâhın çeşitli yerlerinde kandiller yakılması; Ramazân-ı Şerîfde dergâhda güzel sesli birinin Kur’ân-ı Kerîm’i okuyup hatmederek hâsıl olan sevâbın Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, kendi ebeveyni ve diğer Müslümanların ruhlarına hediye edilmesi ve bu hizmetin karşılığında bir miktar ücret verilmesi de bulunmaktadır. Eğer bütün bunlardan sonra hâlâ artan para olursa, bunun da dergâhda hücre-nişîn olan dervîşânın çeşitli ihtiyaçlarına sarf olunması istenmektedir. Vâkıflar, vakıflarına kimin mütevellî ve nâzır olacağını, bunların görevlerini ne şekilde yapacağını ve ne kadar ücret alacaklarını da ayrıntılı olarak belirlemektedirler. Para vakfeden vâkıflar, vakıflarına umumiyetle dergâh post-nişînlerinin, ser-tarîk, ser-tabbâh ve dergâh türbedârlarının mütevellî ve nâzır olmasını istiyorlardı.

Mevlânâ Dergâhı’na gayr-ı menkûl vakfedenlere gelince. Bunların kimliklerine bakıldığında dikkati çeken husus, daha çok dergâhla direkt bağlantısı olan kişiler olmalarıdır. Dergâha vakıf yapanlar arasında devlet adamları ve padişahlar yanında dergâh görevlilerinin de bulunması, bunların sadece birer tüketici olarak dergâhtan faydalanmadıklarını, aynı zamanda kendileri de özel mülklerinden vakıflar yapmak suretiyle, en az padişahlar ve devlet adamları kadar dergâhın işleyişine katkı sağladıklarını ortaya koymaktadır.

Gayr-ı menkûl vakfeden dört kişiden üçü Mevlânâ Dergâhı’nda post-nişîn, ser-tarîk veya dergâh türbedârı olan kimselerdir. Bu vâkıfların, genellikle, dükkân veya bahçe vakfetmek suretiyle dergâh bütçesine katkıda bulundukları görülmektedir. Meselâ Mevlânâ Dergâhı post-nişîni olan Abdulvâhid Çelebi ibn Mehmed Sa’îd Hemdem Çelebi, Bînârî Mahallesi’nde bulunan ve Evkâf-ı Celâliye mülhakâtından Dede Bahçesi denilen bahçenin bitişiğindeki iki dönüm-i atık on sekiz evlek otuz sekiz arşun-ı cedîd şahsına âit bahçesini¹⁰; Mevlâna Dergâhı ser-tarîki Ahmed Âdil Çelebi Efendi, Konya Çarşısı’nda Türbe-i Şerîf Caddesi’nde bulunan bir bâb ekmekçi dükkânını¹¹

⁵ Post-nişîn, posta oturan, meşâyih hakkında kullanılan bir tabirdir. Muallim Nâci 1978: 196. Post, şeyhlik makamı yerinde kullanılır. Postların bir kısmı bir makamı temsil eder. Postların temsil ettiği makamlar Mevlevîlerle Bektaşîlerde ziyadedir. Öteki tarikatlarda yalnız şeyh postu vardır. Mevlevîlere ait “Meydân-ı Şerîf”de en büyük iki makamı temsil eden iki post vardır. Bunun biri kırmızı, öteki beyazdır. Kırmızı post “Sultan Veled makamı”, beyaz post da “Ateşbâz-ı Veli makamı” idi. Pakalın 1983: II, 779.

⁶ Mevlevî tabirlerindendir. Çelebi Efendi’nin muavini ve Konya Mevlevîhânesi’nin şeyhi yerindeki kıdemli dedenin unvanı idi. Çelebi Efendi, Konya’dan bir yere gittiği zaman, mukâbele-i şerîfden başka her şeye nezâret ederdi. Pakalın 1983: III, 192.

⁷ Mevlevî tabirlerinden olan ser-tabbâh, aşçıbaşı demek olup, Mevlevî teşkilâtında önemli bir yere sahipti. Konyada’ki Mevlânâ Dergâhı’nda “ser-tarîk dede”den sonra “ser-tabbâh”, ondan sonra da “türbedâr dede” ve “neyzenbaşı”, taşra Mevlevîhânelerinde ise “kudumzen başı” gelirdi. Pakalın 1983: III, 191.

⁸ Mevlevî tabirlerindendir. Konya’daki Mevlânâ Türbesi ile semâhânenin nâzırı (bakıcısı) yerinde bulunan dede hakkında kullanılan bir tabirdir. Maiyyetinde “bevâb” denilen yardımcı dervîşler vardır. Pakalın 1983: III, 539.

⁹ Neyzen, ney çalan musiki sanatkârları hakkında kullanılır bir tabirdir. Halk dilinde ney denilen kamıştan yapılmış sazın Farsça aslı nay olduğu için eskiden neyzen yerine “Nayî” kullanılırdı. Pakalın 1983: II, 690. Ser-nâyzen de Mevlânâ Dergâhı’ndaki neyzenlerin başı idi.

¹⁰ KŞS 142 / 111-1. (1 Rebî‘ü’l-evvel 1323 / 6 Mayıs 1905).

¹¹ KŞS 142 / 43-1. (16 Cemâziye’l-âhir 1319 / 30 Eylül 1901).

ve Mevlânâ Dergâhı türbedârı Osman Vehbi Dede Efendi de, yine Konya Çarşısı'nda bulunan bir dükkânını¹² vakfederek bunların ürün ve gelirlerinin dergâhın çeşitli hizmetlerine sarf edilmesini şart koşmuşlardır. Ayrıca, eğer zamanla vakfın şartlarını yerine getirmek mümkün olmazsa, vakfın gelirlerinin mutlaka fukarâ-i müslimîne sarf olunması da yine vakıf yapanların istekleri arasındadır.

Aşağıda, Mevlânâ Dergâhı'na yapılan para ve gayr-ı menkûl vakıflarının vakfiyeleri, sadeleştirmek suretiyle özet olarak verilecektir.

II- Mevlânâ Dergâhı'na Yapılan Para Vakıfları

1- Sâbık Konya Kâdısı es-Seyyid Hâfız Mehmed Emîn Efendi'nin Dergâha Para Vakfı: Sâbıkan Konya kâdısı olan eşrâf-ı kuzâtdan es-Seyyid Hâfız Mehmed Emîn Efendi Hazretlerinin vekîli Başkâtib es-Seyyid el-Hâc Mahmûd Efendi, meclis-i şer' de, müvekkilinin vakfını tescil ve itmâm için mütevellî nasb ve ta'yîn buyurdıkları Konya'da vâki' Kutbü'l-ârifin Gavsü'l-vâsılın Sultânü'l-evliyâ Hazret-i Mevlânâ Dergâhı'nda ser-tabbâh (aşçıbaşı) olan es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi huzûrunda müvekkili adına vekâleten nakd 300 guruş ifrâz ve hasbeten lillahi te'âlâ vakf eyleyip müvekkilinin şartlarını da şöyle sıralamıştır:

1. Vakfedilen meblağ-ı mezbur 300 guruş mütevellî ma'rifetiyle mu'temed kimesnelere istirbâh olunup hâsıl olacak 60 guruş rıbh ve nemâsından Dergâh-ı Hazret-i Mevlânâ'da vâki' mescid-i şerîfde¹³ mihrâb önünde bir hob sadâ (güzel sesli) hâfız-ı kelâm-ı hüda olan kimesne Ramazân-ı mağfîret-i nişân guresinden ba'de'l-imsâk vakt-ı salât-ı fecre kadar Kelâm-ı Kadîm'den bir cüz' tilâvet ve şeb-i ıyd-i şerîfde (bayram gecesinde) hitâm edip hâsıl olan sevâbı rûh-ı pür-futûh hazret-i müşârûn-ileyhe ihdâ oluna, mukâbilinde tâlî-i hâfız-ı merkûma (Kur'ânı tilâvet edene) rıbh-ı mezkûrdan otuz guruş verile;

2. Kur'ân-ı Azîmü's-şân tilâvetine şürû' ve mübâderet olundukda iki şem'-i asel ikâd olunup rıbh-ı mezkûrdan 20 guruş şem'-i asel için verile;

3. Vakt-ı imsâkda bâb-ı mescid-i şerîfi küşâd eden türbedâr-ı hazret-i müşârûn-ileyhe 10 guruş verile;

4. Her kim Dergâh-ı Hazret-i Mevlânâ'da aşçıbaşı olur ise mütevellî, post-nişîn ve mürşid-i tarîkat bulunan zât da nâzır olup vakfımın şartlarını icrâyâ himmet buyuralar¹⁴.

2- Sâbık Haleb Vâlisi es-Seyyid Mehmed Emîn Paşa'nın Dergâha Para Vakfı: Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât sâbıkan Haleb vâlisi olan vezîr devletlü es-Seyyid Mehmed Emîn Paşa hazretleri Konya'yı teşrîflerinde huzûrlarında akd olunan meclisde, vakfını tescil ve itmâm için müte-

¹² KŞS 113 / 106-1. (5 Şa'bân 1322 / 15 Ekim 1904).

¹³ Mescid, semâhânenin batısında kare şeklinde bir mekân olup asıl kapısı batıdandır. Mescid ve minâresinin semâhâne ile birlikte XVI. yüzyılda Kanunî Sultan Süleyman devrinde yapıldığı kabul edilmektedir. Mescidin batı tarafındaki üç bölümlü son cemaat mahallinin ise XVIII. yüzyılda tilâvet odası ile birlikte yapıldığı kabul edilmektedir. Karpuz 2004: 449.

¹⁴ KŞS 71 / 68-1 (27 Şevvâl 1241 / 4 Haziran 1826).

velli nasb ve ta'yîn buyurdıkları Konya'da vâki' Kutbü'l-ârifin Gavsü'l-vâsılın Sultânü'l-evliyâ Burhânü'l-asfiyâ Mevlânâ Celâleddîn Hazretlerinin âsitânelerinde hâlâ ser-tabbâh (aşçıbaşı) olan es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi huzûrunda nakd 10.000 gurusu ifrâz ve hasbeten lillah vakf eylemiştir¹⁵.

3- Konya Kâdısı Şeyh-zâde Ahmed Reşîd Efendi'nin Dergâha Para Vakfı: Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât hâlâ Konya kâdısı olan Şeyh-zâde Ahmed Reşîd Efendi Hazretleri, vakfını tescil için mütevellî nasb ve ta'yîn buyurdıkları Konya'da vâki' Kutbü'l-ârifin Sultânü'l-evliyâ Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Âsitânesi'nde hâlâ ser-tabbâh (aşçıbaşı) olan es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi huzûrunda nakd 350 gurusu ifrâz ve vakf etmiş, vakfının şartlarını da şöyle sıralamıştır:

1. İşbu sene-i mübâreke Cemâziye'l-âhiri guresinden itibâren meblağ-ı mezkûr devr-i şer'î olunarak mu'temed kimesnelere istirbâh olunup her sene tecdîd-i temessük ve devr-i şer'î husûslarına dikkat olunarak meblağ-ı mezkûrun senevî hâsıl olacak 70 gurusu rıbh ve nemâsından Dergâh-ı Hazret-i Mevlânâ'da vâki' mâ-i lezîzi (tatlı suyu) müstemil şâdirvân üzerine müceddeden iki kandîl ve meydân-ı muhabbet erkânı önüne kezâlik müceddeden bir kandîl vaz' olunup rıbh-ı mezkûrdan mütevellî-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle revgan-ı şîr iştirâ ve küll-i leyâl ba'de'l-mağrib tulû'-ı şemse kadar kanâdîl-i mezkûre ikâd oluna;

2. Her kim dergâh-ı şerîfde aşçıbaşı olur ise mütevellî ve post-nişîn ve mürşid-i tarîkat bulunan zât nâzır olup ber-vech-i muharrer vakf eylediğim kanâdîl-i mezkûrları sayf (yaz) ve şitâda (kış) beher şeb (gece) vakt-ı mağribden tulû'-ı şemse karîb ikâdları husûsuna himmet ve dikkat buyurular¹⁶.

4- Der-Sa'âdet'den es-Seyyid Ömer Ağa'nın Dergâha Para Vakfı: Der-Sa'âdet-i Aliyye'den es-Seyyid Ömer Ağa meclis-i şer'de, vakfını tescil için mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Konya'da vâki' Hazret-i Mevlânâ Dergâh-ı Şerîfi'nde ser-tabbâh (aşçıbaşı) olan es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi ve onun tarafından vakfı tasdik etmek için nasb ve ta'yîn olunan dergâh-ı mezkûrda hâlâ post-nişîn olan es-Seyyid Mehmed Sa'îd (Hemdem) Çelebi Efendi¹⁷ huzûrunda nakd 3.000 gurusu ifrâz ve hasbeten lillah vakf eyleyip vakfının şartlarını da şöyle ifâde etmektedir:

1. Nukûd-ı mezkûr onu on bir buçuk hesâbıyla bâ-devr-i şer'î be-her sene irbâh ve i'mâl olunup hâsıl olan 450 gurusu nemâsından senevî 54 gurusu nâzır-ı vakf olan çelebi efendi hazretlerine verile;

2. Senevî 72 gurusu ser-tarîkat-ı dergâh olan dede efendi, ser-tabbâh (aşçıbaşı) ve mütevellî-i vakf olan dede efendi, türbedâr dede ve ser-nâyzen dedeye eşit seviyede 18'er gurusu verile;

¹⁵ KŞS 71 / 64-2. Bu vakfiye yarım bırakılmış olup, sonuna "bura kadar yazıldıkda alup gidüp yine gelmediğine binâen ketm kalmışdır" notu düşülmüştür. Vakfiyenin tarihi de yoktur. Ancak hemen üstündeki kayıta, Konya Kazâsı niyâbetine 1242 senesi Rebî'ü'l-âhiri ortalarından (12-21 Kasım 1826) itibâren hâlâ nâib olarak görev yapan Mevlânâ Ahmed Reşîd Efendi'nin ta'yîn edildiği ifâde edilmektedir ki, vakfiye de bu tarihlerde düzenlenmiş olmalıdır.

¹⁶ KŞS 71 / 67-1 (27 Cemâziye'l-evvel 1242 / 27 Aralık 1826).

¹⁷ Mevlânâ soyundan, Mevlânâ Dergâhı post-nişînlik makamına oturmuş otuz bir zattan, ilim ve kemâliyle tanınmış olan yirmi beşinci post-nişîn Mehmed Sa'îd Hemdem Çelebi, Hacı Mehmed Çelebi'nin oğlu olarak 1222 / 1807 yılında Konya'da doğmuştur. 26 Receb 1275 / 1 Mart 1859 tarihinde akşam ezanı vaktindî yine Konya'da vefat etmiştir. Mevlânâ Türbesi'nden medfûndur. Daha geniş bilgi için bkz. Gölpınarlı 2006: 168 vd; Küçük 2002: 94-110; Küçük 2003: 59 vd; Yeniterzi 2001: 100 vd.

3. Senevî 324 guruş dergâhda hücre-nişîn ve matbah-ı şerîf hizmetkârı ve çilekeş bulunan fukarâ-i dervişâna eşit şekilde tevzî' ve taksîm oluna;

4. Mütevellî ve nâzır-ı vakf vefât eyledikde âsitâne-i müşârün-ileyhde her kim seccâde-nişîn olur ise nâzır-ı vakf, her kim ser-tabbâh olur ise mütevellî-i vakf ola¹⁸.

5- Karaman Eyâleti Vâlisi Vezîr es-Seyyid el-Hâc Ali Paşa'nın Dergâha Para Vakfı: Hâlâ Eyâlet-i Karaman vâlisi olan Vezîr es-Seyyid el-Hâc Ali Paşa, Konya'da vâki' Kutbü'l-aktâb Hazret-i Mevlânâ Dergâhı'nda hâlâ post-nişîn olan es-Seyyid Mehmed Sa'îd (Hemdem) Çelebi Efendi'nin sa'âdet-hânelerinde akd olunan meclis-i şer' de, vakfını tescîl için mütevellî nasb ve ta'yîn buyurdukları dergâh-ı mezkûrda ser-tabbâh (aşçıbaşı) olan es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi ile vakfına nâzır nasb ve ta'yîn buyurdukları post-nişîn Mehmed Sa'îd Hemdem Çelebi Efendi Hazretleri huzûrlarında nakd 7.500 guruş ifrâz ve hasbeten lillah vakf ettikten sonra vakfının şartlarını da şöyle oluşturmıştır:

1. Nukûd-ı mezkûr mu'temed kimesnelere onu on bir buçuk hesabıyla bâ-devr-i şer'î be-her sene ırbâh ve i'mâl olunup hâsıl olan 1.125 guruş nemâsından senevî 75 guruş nâzır-ı vakf olan çelebi efendi hazretlerine verile;

2. Senevî 54 guruş ser-tarîkat-ı dergâh olan dede efendiye verile;

3. Senevî 54 guruş mütevellî-i vakf-ı olan dede efendiye verile;

4. Senevî 27 guruş ser-nâyzen-i dergâh olan dede efendiye verile;

5. Senevî 15 guruş dergâhda türbedâr olan dede efendiye verile;

6. Geri kalan senevî 900 guruş da dergâhda hücre-nişîn, matbah hizmetkârı ve çilekeş bulunan fukarâ-i dervişâna eşit şekilde tevzî' ve taksîm oluna;

7. Post-nişîn, mütevellî ve nâzır-ı vakf vefât eylediklerinde âsitâne-i mezbûrda her kim seccâde-nişîn olur ise nâzır-ı vakf ola, yine dergâh-ı mezkûrda her kim ser-tabbâh olur ise mütevellî-i vakf ola¹⁹.

6- Konya Nâibi es-Seyyid Mehmed Necîb Efendi'nin Dergâha Para Vakfı: Konya'da nâibü's-şer' olan es-Seyyid Mehmed Necîb Efendi meclis-i şer' de, vakfına mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Konya'da vâki' Hazret-i Mevlânâ Türbesi türbedârı Ali Dede Efendi ibn Abdulkâdir nâm kimesne huzûrunda 500 guruş ifrâz ve hasbeten lillah vakf edip vakfının şartlarını da şöyle belirlemiştir:

1. Meblağ-ı mezbûr mütevellî eliyle istirbâh olunup hâsıl olan rıbh ve gallesinden (mahsûl, gelir) senevî 20 guruş mütevellîye ücret verile;

2. Geri kalan meblağ huffâzdan bir şahsa verilip be-her sene Ramazân-ı Şerîfin ibtidâsından âhirine değin yevmiye bir cüz' kırâ'at-ı Kur'ân-ı Azîmü's-şân Türbe-i Hazret-i Mevlânâ'da huzûr-ı

¹⁸ KŞS 73 / 159-1 (1 Muharrem 1253 / 7 Nisan 1837).

¹⁹ KŞS 73 / 166-1 (1 Muharrem 1253 / 7 Nisan 1837).

sa'âdetlerinde bir hatm-ı şerîf tekâmîl edip hâsıl olan sevâbını hazret-i müşârün-ileyhin rûh-ı pür-futûhlarına ve ebeveynim ruhlarına ihdâ eyleyip bu vecihle edâ-yı hizmet eyledikde verile;

3. Mütevellî-i merkûmun vefâtından sonra türbe-i şerîfe her kim türbedâr olur ise vakf-ı mezkûra mütevellî ola²⁰.

7- Begşehri Sancağı Ferîki Eyûb Paşa ibn Mustafa Efendi'nin Dergâha Para Vakfı: Tanzîmât-ı Hayriye muktezâsınca Begşehri Sancağı'nın zabt ve rabtına me'mûr asâkir-i muntazama-i cenâb-ı şâhâne ferîkliğiyle vazîfeli devletlü Eyûb Paşa ibn Mustafa Efendi Hazretleri meclis-i şer' de, vakfını beyân ve tescîl için mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Konya'da medfûn Kutbü'l-aktâb Hazret-i Mevlânâ Dergâhı'nda ser-tabbâh (aşçıbaşı) olan es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi ile vakfına nâzır ta'yîn eylediği post-nişîn-i dergâh es-Seyyid Mehmed Sa'id (Hemdem) Çelebi Efendi huzûrunda nakd 6.000 gurus ifrâz ve hasbeten lillah vakf eyleyip mütevellî ta'yîn ettiği es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi'ye teslim eylemiştir. Ayrıca Eyûb Paşa vakfının şartlarını da şöyle sıralamaktadır:

1- Nukûd-ı mezkûr mu'temed kimesnelere adı geçen mütevellî eliyle onu on iki gurus hesâbıyla be-her sene bâ-devr-i şer'î istirbâh ile i'mâl olunup hâsıl olan 1.200 gurus nemâsından be-her mâh 20'şer kıyye revgan be-her kıyyesi 4'er gurusdan mâhiye 80 gurus revgan bahâdan senevî 960 gurus revgan bahâ olarak dergâh-ı mezkûrda fukarâ ve dervîşâna mahsûs on sekiz hücerât ile meydân-ı şerîfde²¹ bulunan kanâdîllerin îkâd-ı kanâdîline revgan bahâ verile;

2- Senevî 100 gurus nâzır-ı vakf olan post-nişîn-i mûmâ-ileyh çelebi efendiye verile;

3- Senevî 50 gurus mütevellî-i vakf olan ser-tabbâh-ı dergâh dede efendiye ücretleri mukâbili verile;

4- Senevî 25 gurus ser-tarîkat bulunan dede efendiye ber-vech-i du'â-gûy verile;

5- Senevî 25 gurus dergâh-ı feyz-i intibâhda türbedâr bulunan dede efendiye ber-vech-i du'â-gûy verile;

6- Îkâd-ı kanâdîl-i mezkûr için revgan kıymeti fiy'ât-ı mezbûr ve noksanına iştirâ olunur ise be-her mâhiye 3'er gurusdan senevî 36 gurus kanâdîl-i mezkûrîni îkâd eden kandilciye ücret verile;

7- Bunlardan fazla kalır ise dergâh-ı mezkûrda sâkin dervîşâna kanâdîl bahâ verile;

8- Nâzır ve mütevellî vefât eylediklerinde âsitâne-i mezbûrda her kim seccâde-nişîn-i irşâd olur ise nâzır-ı vakf ola, yine dergâh-ı mezbûrda ser-tabbâh her kim bulunur ise mütevellî-i vakf ola²².

8- Konya Nâibi es-Seyyid Mehmed Ali Efendi'nin Dergâha Para Vakfı: Hâlâ Konya'da nâibü's-şer' Yanyavî Emîr Salâkî-zâde es-Seyyid Mehmed Ali Efendi meclis-i şer' de, vakfına mü-

²⁰ KŞS 73 / 167-2 (25 Receb 1253 / 25 Ekim 1837).

²¹ Meydân-ı şerîf, dergâh mutfağına bitişik 6 x 10 m. boyutlarında inşa edilen dikdörtgen bir mekân olup alçı tavanlarında XIX. yüzyıl manzara resimleri bulunmaktadır. Bugün müze müdürlüğü odası, geçmişte dergâhın kütüphanesi olarak kullanılan bu odada sabah namazından sonra dedeler murakabe yapar ve kahve içerlerdi. Karpuz 2004: 451.

²² KŞS 83 / 49-1 (1 Rebî'ü'l-âhir 1256 / 2 Haziran 1840).

tevellî nasb ve ta'yîn eylediği Konya'da vâki' Hazret-i Mevlânâ Türbesi türbedârı Ali Dede Efendi ibn Abdulkâdir nâm kimesne huzûrunda 500 guruş ifrâz ve hasbeten lillah vakf etmiş ve bu meclis-de mütevellî-i merkûma teslîm edip şöyle şart eylemiştir:

1. Meblağ-ı mezbûr mütevellî eliyle istirbâh olunup hâsıl olan rıbh ve nemâsından senevî 25 guruşu mütevellîye ücret verile;

2. Geri kalan meblağ huffâzdan bir şahsa verilir be-her sene Ramazân-ı Şerîfin ibtidâsından âhîrine değin yevmiye birer cüz' kırâ'at-ı Kur'ân-ı Azîmü's-şân Türbe-i Hazret-i Mevlânâ'da huzûr-ı sa'âdetlerinde bir hatm-ı şerîfi tekmîl edip hâsıl olan sevâbını Hazret-i müşârûn-ileyhin rûh-ı pür-fütûhlarına ve ebeveynim ruhlarına ihdâ eyleyip bu vecihle edâ-i hizmet eyledikde verile;

3. Mütevellî-i merkûm vefât ettikten sonra türbe-i şerîfe her kim türbedâr olur ise vakf-ı mezkûra mütevellî ola²³.

9- Sâbık Medîne Kâdısı Hüseyin Hüsnü Beg ibn Eyûb Ağa'nın Vasiyet Yoluyla Dergâha

Para Vakfı: Sâbikan Medîne-i Münnevver kâdısı iken bundan önce vefât eden Hüseyin Hüsnü Beg Efendi ibn Eyûb Ağa'nın vasiyetlerini tenfîze vasiye-i muhtârları olan kerîme-i muhteremeleri el-Hâce Şerîfe Râbî'a Hanım meclis-i şer' de, vakfını beyân ve tescîle mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Şems-i Tebrîzî türbedârı Ahmed Dede Efendi ibn Ahmed Efendi huzûrunda, vesâyeten ikrâr ederek şöyle demektedir: Babam merhûm Hüseyin Hüsnü Beg hâl-i hayât ve kemâl-i sıhhatinde "ben bi-emrillahi'l-meliki's-sübhân azm-ı gülşensarây-ı cinân eylediğimden sonra sülûs mâlîmdan 4.000 guruş ifrâz edilerek hasbeten lillah vakf oluna" deyu vasiyet ve tenfizine beni vasiye-i muhtâre nasb ve ihtiyâr eyleyip umûmen vakfın umûr ve ukûd ve kâffe-i şurût ve kuyûdunu benim yedime ta'lîk eyledikten sonra vefât eylemiştir. Ben dahî vesâyetim hasebiyle marû'z-zıkr 4.000 guruşu hasbeten lillah vakf edip şöyle şart eyledim:

1- Meblağ-ı mezkûr 4.000 guruş mütevellî eliyle rehn-i kavî ve kefil-i melî ile onu on bir hesâbî üzere istirbâh olunup hâsıl olan rıbhından revgan iştirâ olunarak derûn-ı türbe ve muvâcehe-i Hazret-i Mevlânâ'da îkâd olunan kanâdile ilâveten ikâd oluna;

2- Vakf-ı mezkûra, Âsitâne-i Hazret-i Pîr-i müşârûn-ileyhde ser-tabbâhlık hizmeti yürüten zât ber-vech-i hasbî mütevellî ve post-nişîn-i irşâd bulunan zât kezâlık hasbî nâzır ola²⁴.

10- Fakîhdede Mahallesi'nden Hâcî Mehmed Ceri Dede Efendi ibn Ahmed'in Dergâha

Para Vakfı: Vakfiyenin mahallinde yazılması için mahkeme tarafından gönderilen Başkâtib Ahmed Şükrü Efendi ibn Abdulhalîm Efendi, Konya'da vâki' Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretlerinin dergâh-ı âlilerinde hâlâ ser-tarîk olan Âdil Çelebi Efendi ibn Hâcî Ârif Efendi'nin ikâmet etmekde oldukları hücrelerine varıp akd olunan meclis-i şer' de, dergâh-ı şerîfde hücre-nişîn kudemâ-i dervîşândan Konya'nın Fakîhdede Mahallesi sâkinlerinden ve ashâb-ı hayrâtdan Hâcî Mehmed Ceri Dede Efendi ibn Ahmed ibn Mehmed, meclis-i mezkûrda vakfını tescîl için mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği dergâh-ı mezkûrda ser-tarîk olan Âdil Efendi huzûrunda malından ifrâz eylediği 300 aded tam yüzlük mecîdî altını dergâh-ı mezkûr vakf-ı şerîfine ilhâk sûretiyle vakf edip şöyle şart ve ta'yîn eylemiştir:

²³ KŞS 78 / 103-1 (1 Cemâziye'l-evvel 1262 / 27 Nisan 1846).

²⁴ KŞS 87 / 45-1 (11 Şevvâl 1278 / 11 Nisan 1862).

1- Meblağ-ı mezbûr 300 aded tam yüzlük mecîdî altını dergâh-ı şerîfin çerâğ ve kanâdiline meşrût müsekkafâtından ve zemîni Konya'da vâki' Pîr Es'ad Vakfı'na senevî icâre-i mü'ecceleli vakf olan Konya'nın Atbazarı civârında ve Buğday Bazarı Zokağı'nda kâin bir taraftan dergâh-ı mezkûrun vakf hanı, bir taraftan Hâcî Kaymak-zâde Hâcî Mahmûd Efendi Hanı, bir taraftan yine dergâh-ı mezkûrun vakf hanı ve bir taraftan tarîk-i âmm ile mahdûd ve mezkûr atîk hanın şimâlinde olan ahur ve hâne yeri müşrif-i harâb olmağla bunların yerlerine sâlifü'z-zikr Pîr Es'ad Vakfı mütevellisi Hâcî Fahreddîn Efendi'nin izniyle vakf-ı şerîf için tahtânî sekiz bâb mağaza ve tahtânî yedi bâb oda ve bir samanlık ve bir ahûr ibnâ ve inşâ olunarak asıl müteveli olan zât ma'rifetiyle icâre-i vâhide-i mu'tâde-i mu'ayyeneleriyle tâliblerine îcâr olunup hâsıl olan îcârâtından ba'de'r-rakabe yüzelli gurus vakf-ı mezkûruma nâzır olanlara vazîfe verile;

2- Dergâh-ı mezkûrda mevcûd hücre-nişîn dervişân bi-tarîki'l-münâvebe yevmî Kur'ân-ı Kerîm'den bir cüz'-i şerîf kırâ'at edip mukâbelesinde şehri 50 gurus vazîfe i'tâ ve beynlerinde müsâvât üzere tevzî' oluna ve fazlası dergâh-ı mezkûrda huzûr-ı Hazret-i Pîr'de îkâd olunan kanâdîl ve şamdân revgan bahâlarına sarf oluna;

3- Nezâret-i mezkûreye hayâtda oldukça vazîfe-i mezkûresiyle kendim mutasarrıf olup vefâtımdan sonra nezâret-i mezkûre için ber-vech-i muharrer ta'yîn eylediğim 150 gurus âhara verilmeyip fazla-i vakf-ı mezkûruma zam olunarak dergâh-ı mezkûrda ber-vech-i muharrer îkâd olunan kanâdîl ve şamdân revgan bahâlarına sarf oluna;

4- Nezâret-i mezkûre ile vakf-ı mezkûrumun tevliyetine dergâh-ı mezkûrda post-nişîn olan zât ber-vech-i hasbî mutasarrıf ola;

5- Mürûr-ı zaman ile vakfın şartlarının icrâsına ri'âyet mümkün olmazsa menâfi'-i vakf dergâh-ı mezkûr mühimmâtına sarf oluna²⁵.

III- Mevlânâ Dergâhı'na Yapılan Gayr-ı Menkûl Vakıfları

1- Alâiye Sancağı Çemi Kasabası'ndan Mehmed Emîn Beg ibn Feyzullah'ın Han Vakfı: Konya Vilâyeti dâhilinde Alâiye Sancağı'nda Çemi Kasabası eşrâfından sâhibü'l-hayrât Mehmed Emîn Beg ibn Feyzullah meclis-i şer' de vakfına müteveli nasb ve ta'yîn eylediği Konya'da vâki' Kutbü'l-ârifin Gavsü'l-vâsılın Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Dergâhı'nda ser-tabbâh (aşçıbaşı) olan es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi ibn Hasan Dede huzûrunda, arsası Konya Vilâyeti dâhilinde Seydişehir Kasabası'nda medfûn Seyyid Harun-ı Veli Vakf-ı Şerîfi'ne senevî icâre-i mü'ecceleli vakf ve üzerinde mevcûd bi'l-cümle binâları mülk olan Seydişehir Kasabası'nda vâki' bir taraftan Süleyman Efendi menzili, bir taraftan İyaz Begoğlu tarlası, bir taraftan tarîk-i âmm ve bir taraftan kasaba-i mezbûre çarşısı ile mahdûd fevkânî ve tahtânî elli bâb oda, bir kebîr ahur, bir kahvehâne ve bitişiğinde iki aded dükkânı hâvî bir bâb hanını vakf etmiştir. Mehmed Emîn Beg vakfının şartlarını da şöyle ifâde etmektedir:

1- Han-ı mezkûr müteveli eliyle icâre-i şer' iye ile senelik olarak îcâr olunup hâsıl olan gallesinden adı geçen Çemi Kasabası mahallelerinden Orta Mahallesi'nde bundan önce mücedde-

²⁵ KŞS II/6 / 124-1 (1 Cemâziye'l-âhir 1325 / 12 Temmuz 1907).

den binâsına muvaffak olduğum Yeni Câmi‘ demekle ma‘rûf câmi‘-i şerîfde bâ-berât-ı âlî hatîb ve imâm bulunan efendiler be-her hafta birer hatm-i şerîf edip hitâmında bu fakîri hayr ile yâd ve ruhûmu âbâd eylediklerinden sonra mukâbelesinde be-herine senevî 1.250’şer guruşdan cem‘an 2.500 guruş vazîfe verile;

2- Dergâh-ı müşârün-ileyhde vâki‘ mescid-i şerîfde be-her gün ikindi namâzı edâ edildikten sonra huffâzdan bir zât tilâvet-i Kur‘ân-ı Azîmü’ş-şân ederek be-her hafta Cum‘a günleri ikindiye müte‘âkib hatm-i şerîf edip hâsıl olan ecr ve sevâbını sultânü’l-evliyâ Hazret-i Muhammed Mustafa sallallahü te‘âlâ aleyhi ve sellem efendimizin Ravza-i Mutahharalarına ve bi’l-cümle enbiyâ-i izâm salavatullahi alâ nebiyyinâ ve âl ve ashâb-ı kirâm rıdvânullahi te‘âlâ aleyhim ecma‘în ve evliyâ-i zevi’l-ihtirâm hazretleriyle kâffe-i ehl-i îmân ervâhına ihdâ eyleyip mukâbelesinde mütevellî-i mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle hâfız-ı mezbûra senevî 500 guruş vazîfe verile;

3- İcâr-ı mezkûreden her ne fazla kalır ise dergâh-ı hazret-i müşârün-ileyhde îkâd olunan kanâdîle revgan bahâ olmak üzere mütevellî-i mûmâ-ileyh yedinde ibkâ oluna;

4- Dergâh-ı müşârün-ileyhde post-nişîn bulunan es-Seyyid Mahmûd Sadreddîn Çelebi Efendi Hazretleri ibn es-Seyyid Mehmed Sa‘îd Çelebi Efendi²⁶ vakf-ı mezkûrumun nâzırı olup kemâl-i lutf ve keremlerinden umûr-ı vakfa hasbîce nezâret buyura;

5- Vakf-ı mezkûrun tebdîl, tağyîr, teksîr ve taklîli vefâtıma kadar elimde ola;

6- Vakf-ı mezkûrun tevliyeti hayâtında oldukça mûmâ-ileyh es-Seyyid Mehmed Nesîb Dede Efendi’ye ve onun vefâtından sonra dergâh-ı müşârün-ileyhde ser-tabbâh olan zâta, vakfın nezâreti dahî dergâh-ı mezkûrda post-nişîn bulunan zevâta meşrûta ola²⁷.

2- Mevlânâ Dergâhı Ser-tarîki Ahmed Âdil Çelebi Efendi’nin Dergâha Ekmekçi Dükkânı Vakfı: Konya’da vâki‘ Kutbü’l-ârifîn, Gavsü’l-vâsılîn Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretlerinin dergâh-ı âlîlerinde ser-tarîk olan Ahmed Âdil Çelebi Efendi ibn Mehmed Ârif Çelebi Efendi’nin talebiyle mahkeme tarafından gönderilen Başkâtib Ahmed Şükrü Efendi ibn Abdulhalîm Efendi, dergâh-ı mezkûrda hâlâ türbedâr olan Osman Vehbi Dede Efendi’nin hücrelerine varıp akd-ı meclis-i şer‘ ettiklerinde, ser-tarîk Ahmed Âdil Efendi, adı geçen mecliste, vakfını tescîl için mütevellî ta‘yîn ettiği Konya’da Nakıboğlu Medresesi müderrisi ve ders-i âmdan Ömer Sâdık Efendi ibn Ahmed Efendi huzûrunda, Konya Çarşısı’nı da Türbe-i Şerîfe Caddesi’nde bulunan bir taraftan Şerefşirîn Mahallesi dükkânı, bir taraftan Arabgirli-zâde Hacı Ahmed Efendi’nin helvacı dükkânı, bir taraftan Deli Karı hânesi ve ba‘zen Âhûnun Ali dükkânı ve bir taraftan tarîk-i âmm ile mahdûd bir bâb kargir mülk etmekçi dükkânını hasbeten lillah vakf ve Evkâf-ı Celâliye’ye ilhâk edip şöyle şart ve ta‘yîn eylemiştir:

²⁶ Mahmûd Sadreddîn Çelebi, babası Mehmed Sa‘îd Hemdem Çelebi’nin 1275 / 1859 yılında vefât etmesi üzerine, dergâhın yirmi altıncı post-nişîni olarak, 9 Ramazan 1275 / 12 Nisan 1859 tarihinde bütün çelebilerin ve dergâh ileri gelenlerinin söz ve gönül birliği ile dergâh post-nişîni olmuştur. Ağırbaşlı, hoş sohbet, hayırsever bir şeyh olarak tanınan Mahmûd Sadreddîn Çelebi, dergâh şeyhi olduğu dönemde 1867 yılında, bir ihmal yüzünden yanan Konya Çarşısı ile Yüksek Câmi (Azîziye Câmii’nin bulunduğu yerdeki câmi) ve Kapu Câmii’nin tekrar yapılmasında büyük emek sarfetmiş, 1298 / 1881 yılında vefât etmiştir. Kubbe-i Hadra’nın kapı tarafına defnedilmiştir. Geniş bilgi için bkz. Küçük 2003: 68 vd.

²⁷ KŞS 92 / 196-1 (1 Cemâziye’l-âhir 1284 / 30 Eylül 1867).

1- Zikr olunan dükkân her sene müteveli eliyle icâre-i vâhidesiyle tâlibine icâre olunup hâsıl olan icâre ve gallesi dört sehm i'tibâr olunarak bundan iki sehmî mezkûr dükkân ile Konya'da Merâm yolunda olan tarîkat ricâlinden Ateşbâz-ı Veli demekle ma'rûf Şemsü'l-mille ve'd-dîn Yûsuf Şemseddîn bin İzzeddîn hazretlerinin türbe-i şerîflerinin ta'mîr ve termîmine; bir sehmî türbe-i müşârün-ileyhde türbedâr olan zâta vazîfe verile ve ta'mîre ihtiyâç olmadığı takdîrde sâlifü'z-zikr iki sehm icâre ve galle müteveli elinde hıfz olunup vakt-ı ihtiyâçda zikr olunan dükkân ve türbe-i şerîfenin ta'mîr ve termîmlerine harc ve sarf oluna;

2- Vakf-ı mezkûrun tevliyet cihetine Mevlânâ Dergâhı'nda hâlâ post-nişîn olan Abdulvâhid Çelebi Efendi ibn Mehmed Sa'îd Hemdem Çelebi hayâtta oldukça ber-vech-i hasbî mutasarrıf olup vefât etdiklerinde tevliyet-i mezkûreye yine dergâhda post-nişîn-i irşâd olan zevât-ı kirâm hazerâtı mutasarrıf olalar;

3- Mürûr-ı eyyâm ile vakfın şartlarına ri'âyet mümkün olmaz ise menâfi'-i vakf dergâh-ı müşârün-ileyhde hücre-nişîn olan Tarîkat-ı Mevleviye fukarâsına sarf oluna²⁸.

3- Mevlânâ Dergâhı Türbedârı Osman Vehbi Dede Efendi'nin Dergâha Dükkân Vakfı: Konya'da vâkî Kutbü'l-ârifîn ve Gavsü'l-vâsılîn Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretlerinin dergâh-ı âlîlerinde hâlâ türbedâr olan Osman Vehbi Dede Efendi'nin talebiyle mahkeme tarafından gönderilen Başkâtib Ahmed Şükrü Efendi ibn Abdülkerîm Efendi, adı geçen Osman Vehbi Dede Efendi'nin dergâhda bulunan hücrelerine varıp akd-ı meclis-i şer' ettikde, Osman Vehbi Dede Efendi akdedilen meclisde, vakfını tescîl ve itmâm için müteveli nasb ve ta'yîn ettiği ser-tarîk-i Hazret-i Mevlânâ Âdil Çelebi Efendi ibn Hâcî Ârif Efendi huzûrunda, bâ-sened-i hâkânî mülkü olup Konya Çarşısı'nda Türbe Önü'nde cânib-i yemîni (sağ tarafı) Evkâf-ı Celâliye dükkânları, yesârı (sol tarafı) mukaddemâ Azîme Hanım ve hâlâ vakf-ı müşârün-ileyh dükkânı ve cephesi tarîk-i âmm ile mahdûd zemîni Evkâf-ı Celâliye'den ebniyesi mülk bir bâb dükkânını hasbeten lillah vakf ve Evkâf-ı Celâliye'ye ilhâk edip şöyle şart ve ta'yîn eylemiştir:

1- Zikr olunan bir bâb dükkân be-her sene müteveli eliyle tâlibine icâr olunup hâsıl olan icâresi ba'de'r-rakabe huzûr-ı sa'âdet-mevfûr Hazret-i Pîr'de kîrâ'at olunan Mi'râciye mesârifine verile;

2- Vakf-ı mezkûra, dergâh-ı müşârün-ileyhde post-nişîn olan zât-ı şerîf ber-vech-i hasbî müteveli ola;

3- Mürûr-ı zamân ile vakfın şartlarına ri'âyet mümkün olmazsa menâfi'-i vakf mutlakâ fukarâ-i müslimîne sarf oluna²⁹.

²⁸ KŞS 142 / 43-1 (16 Cemâziye'l-âhir 1319 / 30 Eylül 1901). Aynı vakfiye aradan iki hafta geçtikten sonra 19 Cemâziye'l-âhir 1319 / 13 Ekim 1901 tarihinde tekrar kaydedilmiştir. Bkz. KŞS 110 / 155-2.

²⁹ KŞS 113 / 106-1 (5 Şa'bân 1322 / 15 Ekim 1904). Vâkıf Türbedâr Osman Vehbi Dede Efendi'nin, KŞS 142 / 100-1'de, 25 Şa'bân 1322 / 4 Kasım 1904 tarihli ikinci bir vakfiyesi daha bulunmaktadır. Bu ikinci vakfiyenin birincisinin bir sureti mi olduğu, yoksa yeni bir vakfiye mi olduğu anlaşılamamıştır. Vakfiyeler ile vâkıf, sınırları ve özellikleri aynı olan Türbe Önü'ndeki dükkânını vakfetmiştir. Ancak iki vakfiyede belirtilen dükkân aynı olmakla birlikte, şartları arasında çok küçük bir değişiklik bulunmaktadır. Osman Vehbi Dede Efendi, birinci vakfiyede vakfının şartlarında "hâsıl olan icâresinin ba'de'r-rakabe huzûr-ı sa'âdet-mevfûr Hazret-i Pîr'de kîrâ'at olunan Mi'râciye mesârifine" verilmesini isterken, ikinci vakfiyede "hâsıl olan icârenin ba'de'r-rakabe huzûr-ı sa'âdet-i mevfûrda isti'mâl olunan kirpâs bahâsına sarf

4- Mevlânâ Dergâhı Post-nişîni Abdolvâhid Çelebi Efendi'nin Dergâha Bahçe Vakfı:

Konya'da vâki' Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretlerinin dergâh-ı âlilerinde hâlen post-nişîn-i irşâd olan Abdolvâhid Çelebi Efendi ibn Mehmed Sa'îd Hemdem Çelebi Efendi'nin³⁰ talebiyle mahkeme tarafından gönderilen Başkâtib Ahmed Şükrü Efendi ibn Abdulhalîm Efendi, dergâh-ı mezkûrda bulunan şeyh dâiresine varıp akd-ı meclis-i şer' etdiklerinde, adı geçen Abdolvâhid Çelebi Hazretleri, zikr olunan meclisde vakfını tescîl için mütevellî ta'yîn eylediği dergâh-ı mezkûrda hâlen ser-tarîk olan Âdil Çelebi Efendi ibn Mehmed Ârif Efendi huzûrunda bâ-sened-i hâkânî tasarrufunda bulunan Konya mahallâtından Bınârî Mahallesi'nde kâin Evkâf-ı Celâliye mülhakâtından Dede Bağçesi demekle ma'rûf Hasan Efendi bağçesi bitişiğinde vâki' şarken ve şimâlen zikri geçen Dede Bağçesi, garben Haydar hânesi ve cenûben tarîk-i âmm ile mahdûd iki dönüm-i atîk on sekiz evlek otuz sekiz arşun-ı cedîd bağçeyi hasbeten lillah vakf ve adı geçen Hasan Efendi Bağçesi'ne ilhâk edip şöyle şart ve ta'yîn eylemiştir:

1- Mezkûr bağçenin be-her sene vâki' olan hâsılâtı, mezkûr Hasan Efendi Bağçesi hâsılâtı misillü dergâh-ı müşârûn-ileyhde hücre-nişîn olan dervişânın ta'âmiyelerine sarf oluna;

2- Vakf-ı mezkûrumun tebdîl, tağyîr, taklîl ve teksîri merreten ba'de uhrâ yed-i meşîhatda ola;

3- Vakf-ı mezkûrun tevliyetine hayâtda oldukça kendim ber-vech-i hasbî mutasarrîf olup vefâtımdan sonra dergâh-ı müşârûn-ileyhde post-nişîn olanlar mutasarrîf olalar³¹.

IV- Mevlânâ Evlâdının Yaptığı Vakıf

1- Mevlânâ Sülâlesinden Salâhaddîn Efendi'nin Yorgancı Yöresinde Yaptırmış Olduğu Câmi'ye Dükkân ve Bağçe Vakfı: Bu vakıf, direkt olarak Mevlânâ Dergâhı'na yapılmış bir vakıf olmamakla birlikte, vakfı yapan kişinin Mevlânâ sülâlesinden olması hasebiyle buraya alınmıştır.

Konya'nın Bâb-ı Aksarây Mahallesi sâkinlerinden ve sülâle-i tâhire-i Hazret-i Mevlânâ'dan Salâhaddîn Efendi ibn Hüseyin Çelebi Efendi meclis-i şer'de vakfını tescîl ve itmâm için mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği mahalle-i mezbûre sâkinlerinden Hâcî Niyâzi Efendi ibn Hâcî Osman Efendi huzûrunda, vâlidesi müteveffât Hâce Hafsa Hanım'dan intikâl eden mülkü olup Sûk-ı Sultânî'de

olunması"nı şart koşmaktadır. Her iki vakfiyede geçen dükkân aynı olmakla birlikte, tarihlerinin ayrı ve şartlarında da küçük değişiklikler olması, vâkıfın ikinci vakfiye ile, birinci vakfiyenin şartlarında ufak değişiklikler yaparak vakfını yeniden tescil ettirdiğini düşündürmektedir.

³⁰ Mustafa Saffet Çelebi'nin bilâ-veled vefâtı üzerine, Mevlânâ Dergâhı postuna geçen Abdolvâhid Çelebi, bu dergâhın yirmi dokuzuncu post-nişîni ve posta geçen Mehmed Sa'îd Hemdem Çelebi oğullarının en sonuncusudur. Post-nişînlik dönemi II. Abdulhamid'in dönemine rastlar. Çelebi Efendi, kalender meşrep, iyi kalpli ve cömerliği ile ün salmış, halk nazarında çok sevilen bir şeyhdir. 18 Şa'bân 1325 / 26 Eylül 1907 Perşembe günü vefât etmiştir. Geniş bilgi için bkz. Küçük 2003: 71; Gölpınarlı 2006: 170.

³¹ KŞS 142 / 111-1 (1 Rebî'ü'l-evvel 1323 / 6 Mayıs 1905). Abdolvâhid Çelebi'nin 1 Rebî'ü'l-evvel 1326 / 3 Nisan 1908 tarihli bir vakfiyesi daha bulunmaktadır. KŞS 114 / 49-1. Ancak Abdolvâhid Çelebi 18 Şaban 1325 / 26 Eylül 1907 Perşembe günü ölmüştür. Küçük 2003: 72. Bu itibarla ikinci vakfiyenin onun ölümünden sonra sicile kaydedildiği ve birincisinin bir kopyası olduğu ortaya çıkmaktadır. Her iki vakfiyede vakfedilen bahçenin tarifleri ve ölçüleri aynı olmakla birlikte, ikinci vakfiyede vâkıfın şartlarının tebdîl, tağyîr ve teksîrinin kıyamete kadar yed-i meşîhatda olmasını istediği madde bulunmamaktadır. Bunun da sebebinin ikinci vakfiyenin kaydı esnasında, bu kısmın yazılmamasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

Attârlar Zokağı'nda vâki' cânib-i yemîni (sağ tarafı) Sarây-ı İmâmî-zâde Ali Efendi ibn Hâcî Mehmed Efendi, cânib-i yesârî (sol tarafı) Burhân-zâde Seyyid Efendi ibn Hâcî Mustafa Efendi, arkası Bakırcı Nûri Efendi ibn Hâcî dükkânları ve cephesi tarîk-i âmm ile mahdûd bir bâb attâr dükkânı ile Meram'da Yorgancı yöresinde vâki' cânib-i yemîni tarîk, cânib-i yesârî Mehmed Ali Efendi ibn Hâcî Mustafa Efendi, arkası Mumcu-zâde Mehmed Emîn Usta ve cephesi tarîk-i âmm ile mahdûd satın alınmış mülkü olan bir bâb mülk bağ hânesi ve yine mevki'-i mezbûrda şarken Nizâm'ın Mustafa, garben ve şimâlen hark ve dördüncü tarafı da Mumcu'nun Ahmed Efendi'nin mülk bağı ile mahdûd eşcâr-ı müsmire (meyveli ağaçlar) ve kürûmu (bağ çubuklarını) hâvî bir dönüm mikdârı mülk bağçeyi bütün her şeyi ile vakf edip şöyle şart ve ta'yîn eylemiştir:

1- Akârât-ı mezkûre müteveli eliyle ecr-i misilleriyle tâlibine îcâr olunup senevî hâsıl olan gallesi ba'de'r-rakabe dört sehim i'tibâr olunarak bir sehmi adı geçen Yorgancı yöresinde müceddeden binâ ve inşâsına muvaffak olduğum câmi'-i şerîfin ta'mîr ve termîmine sarf oluna; bir sehmi câmi'-i şerîfde hatîb olana, bir sehmi imâm olana ve bir sehmi dahî cüz-hân olan kimesneye vazîfe verile; cüz-hânlık ciheti câmi'-i şerîf imâmına meşrûta ola;

2- Ben hayâtta oldukça vakf-ı mezkûrun tevliyet cihetine ber-vech-i hasbî mutasarrıf olup vefâtımdan sonra evlâdım ve onun vefâtından sonra da eslah evlâd-ı zükûru ve evlâd-ı evlâd-ı zükûru ber-vech-i hasbî müteveli olalar ve ba'de'l-inkırâz re'y-i hâkimle hâricden ehil ve erbâbına tevcih oluna;

3- Vakf-ı mezkûrun tebdîl ve tağyîri merreten ba'de'l-uhrâ yedimde ola ve ba'de'l-vefât bâb-ı tağyir münsed ola;

4- Mürûr-ı zamanla vakfın şartlarının icrâsına ri'âyet mümkün olmaz ise menâfi'-i vakf mutlakâ fukarâ-i müslimîne sarf oluna³².

Sonuç

17. yüzyıldan itibaren 19. yüzyıla kadar adeta bir devlet müessesesi olarak muamele gören Mevlevîlik, padişahlar ve devlet adamları tarafından bağışlar ve vakıflar yapılmak suretiyle büyük destek görmüştür. Pek çok devlet adamı Mevlevîliğin merkezi olan Mevlânâ Dergâhı'nın hizmetlerini yürütebilmesi için paralar ve gayr-ı menkûller vakfetmek suretiyle, bu işe katkı sağlamışlardır.

Vakfedilen paralar, genellikle, Osmanlı Devleti'ndeki vakıf paraların işletilme şekli olan mürâbaha yoluyla % 10, % 15 veya % 20'den fâize verilmek suretiyle kâr getirmesi sağlanmış ve elde edilen gelirler de, hem dergâhın çeşitli yerlerinde kandiller yakılmasına, hem dergâhda hücrenişin olan dervişlerin ihtiyaçlarının görülmesine ve hem de vakıf görevlilerinin ücretlerinin karşılanmasına harcanmıştır.

Gayr-ı menkûl vakıflarında ise ortaya çıkan sonuç, vâkıfların genellikle dergâhla direkt bağlantısı olan kişiler olmalarıdır. Bu da, dergâh hizmetlerinin yalnızca devlet adamları ve padişahlar tarafından yapılan yardımlar ve vakıflarla değil, dergâh görevlilerinin de şahsî mülklerinden paralar veya gayr-ı menkûller vakfederek bu işleyişe katkı sağladıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

³² KŞS II/3 / 46-3 (4 Rebî'ü'l-evvel 1322 / 19 Mayıs 1904).

KAYNAKLAR

a- (KŞS) Konya Şer'îye Sicilleri

- 71, 73, 78, 83, 87, 92, 110, 113, 114, 116, 142 numaralı siciller.

b- Diğer Eserler

- Akgündüz, A. (1988). *İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, Ankara: TTK Yay.
- Çatalcalı Ali Efendi (1311). *Fetâvâ-yı Ali Efendi I*, İstanbul: Matba'a-yı Âmire.
- Gölpinarlı, A. (2006). *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul: İnkılâp Yay.
- Karpuz, H. (2004). "Mevlânâ Külliyesi", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 29, Ankara: 448-452.
- Küçük, S. (2002). "Yenileşme Döneminde Mevlevîler ve Siyâset (XIX. Yüzyıl)", *Türkler* 14, Ankara: 94-110.
- _____ (2003). *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, İstanbul: Simurg Yay.
- Küçükdağ, Y. (1996). "1251 H / 1835 M. Tarihli Mevlânâ Türbesi ve Çelebi Efendi Konağı Tamir ve İnşası Defteri", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 2, Konya: 181-206.
- Muallim Nâci (1978). *Lügât-ı Nâci*, İstanbul: Çağrı Yay.
- Neumann, C. K. (1996), "XIX. Yüzyıla Girerken Konya Mevlevî Asitanesi İle Devlet Arasındaki İlişkiler", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 2, Konya: 167-179.
- Özcan, T. (2003). *Osmanlı Para Vakıfları Kanûnî Dönemi Üsküdar Örneği*, Ankara: TTK Yay.
- Pakalın, M. Z. (1983), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* II, III, İstanbul: MEB Yay.
- Sak, İ. (2005). *Şer'îye Sicillerinde Bulunan Konya Vakfiyeleri*, Konya: Kömen Yay.
- Yediyıldız, B. (1997). "Vakıf" mad. *İslam Ansiklopedisi* XII, Eskişehir: 153-172.
- _____ (2003). *XVIII. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi, Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, Ankara: TTK Yay.
- Yeniterzi, E. (2001). "Tanzimatın Cumhuriyetin İlk Yıllarına Kadar Konyalı Şair ve Yazarlar", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 10, Konya: 77-159.

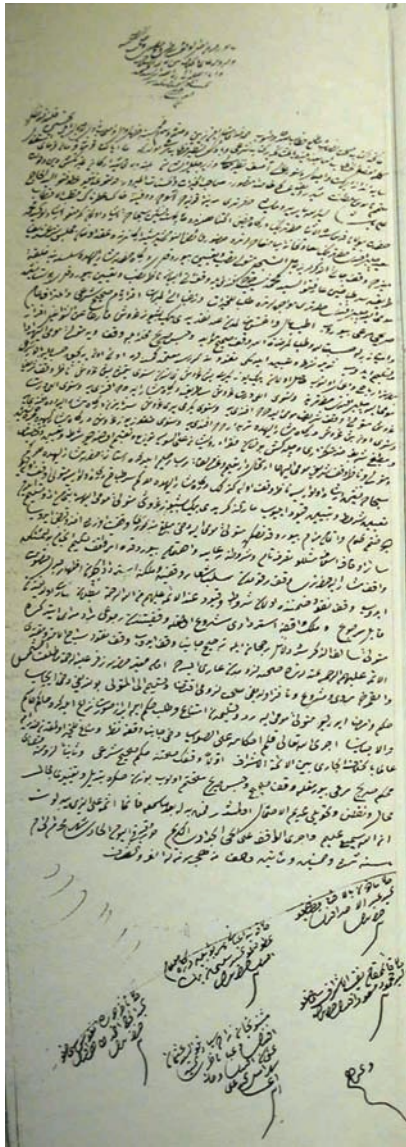
Ekler

Tablo: 1 Mevlânâ Dergâhı'na Para Vakfedenler ve Vakfettikleri Paralar

	Vakıf Yapanın Adı	Vakfettiği Para Miktarı	Mürâbaha Oranı	Tarih	Belge No
11	Sâbık Konya kâdısı es-Seyyid Hâfız Mehmed Emîn Efendi	300 guruş	% 20	27 Şevvâl 1241 (4 Haziran 1826)	KŞS 71 / 68-1
22	Sâbık Haleb Vâlisi es-Seyyid Mehmed Emîn Paşa	10.000 guruş	--	Tarihsiz	KŞS 71 / 64-2
33	Konya kâdısı Şeyh-zâde Ahmed Reşid Efendi	350 guruş	% 20	27 C.evvel 1242 (27 Aralık 1826)	KŞS 71 / 67-1
44	Der-Sa'âdet'den es-Seyyid Ömer Ağa	3.000 guruş	% 15	1 Muharrem 1253 (7 Nisan 1837)	KŞS 73 / 159-1
55	Karaman Eyâleti Vâlisi Vezîr es-Seyyid el-Hâc Ali Pâşâ	7.500 guruş	% 15	1 Muharrem 1253 (7 Nisan 1837)	KŞS 73 / 166-1
66	Konya Nâibi es-Seyyid Mehmed Necib Efendi	500 guruş	--	25 Receb 1253 (25 Ekim 1837)	KŞS 73 / 167-2
77	Begşehri Sancağı Ferîki Eyüb Pâşâ ibn Mustafa Efendi	6.000 guruş	% 20	1 R.âhir 1256 (2 Haziran 1840)	KŞS 83 / 49-1
88	Konya nâibi Yanyavî Emîr Salâkî-zâde es-Seyyid Mehmed Ali Efendi	500 guruş	--	1 C.evvel 1262 (27 Nisan 1846)	KŞS 78 / 103-1
99	Sâbık Medîne kâdısı Hüseyin Hüsnü Beg Efendi ibn Eyüb Ağa	4.000 guruş	% 10	11 Şevvâl 1278 (11 Nisan 1862)	KŞS 87 / 45-1
110	Fakîh Dede Mahallesi'nden Hâcî Mehmed Ceri Dede Efendi ibn Ahmed	300 aded tam yüzlük mecîdî altın	--	1 C.âhir 1325 (12 Temmuz 1907)	KŞS 116 / 124-1

Tablo: 2 Mevlânâ Dergâhı'na Gayr-ı Menkûl Vakfedenler ve Vakfettikleri Mülkler

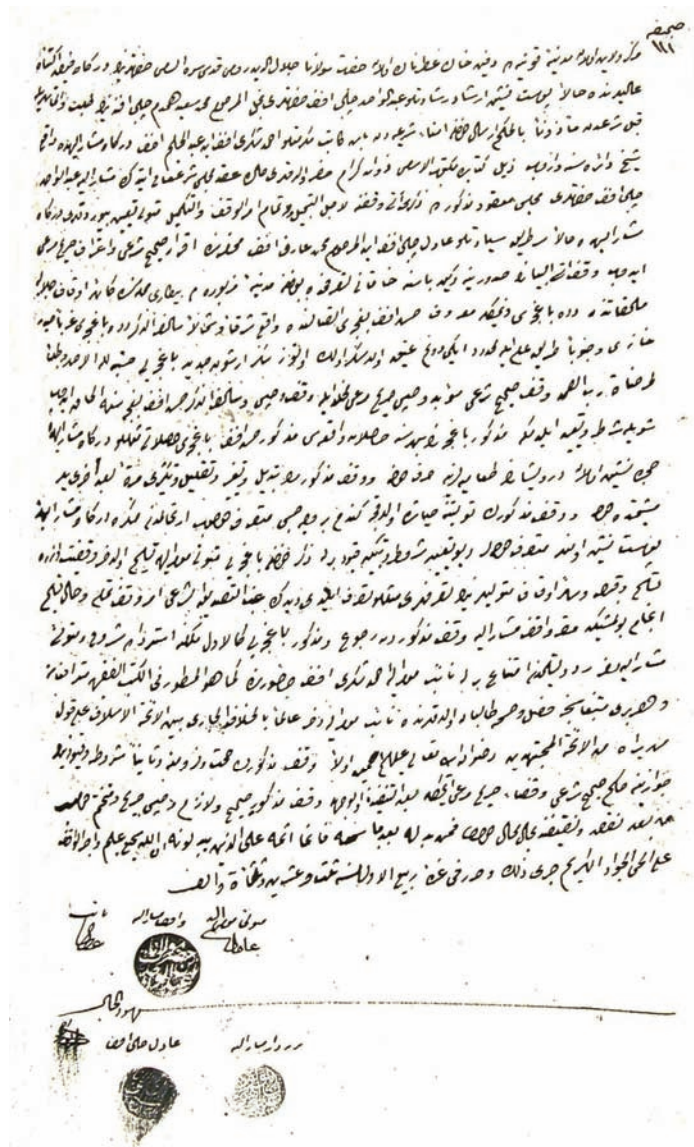
	Vakıf Yapanın Adı	Vakfettiği Gayr-ı Menkûl	Tarih	Belge No
11	Alâiye Sancağı Çemi Kasabası'ndan Mehmed Emin Beg ibn Feyzullah	Seydişehir Kasabası'nda vâki' bir taraftan Süleyman Efendi menzili, bir taraftan İyaz Begoğlu tarlası, bir taraftan tarîk-i âmm ve bir taraftan kasaba-i mezbûre çarşısı ile mahdûd fevkânî ve tahtânî elli bâb oda, bir kebîr ahur, bir kahvehâne ve bitişiğinde iki aded dükkânî hâvî bir bâb han	1 C.âhir 1284 (30 Eylül 1867)	KŞS 92 / 196-1
22	Mevlânâ Dergâhı Ser-tarîki Ahmed Âdil Çelebi Efendi	Konya Çarşısının'da Türbe-i Şerîfe Caddesi'nde bulunan bir taraftan Şerefşirîn Mahallesi dükkânı, bir taraftan Arabgirli-zâde Hacı Ahmed Efendi'nin helvacı dükkânı, bir taraftan Deli Karı hânesi ve ba'zen Âhûnun Ali dükkânı ve bir taraftan tarîk-i âmm ile mahdûd bir bâb kargir mülk etmekçi dükkânı	16 C.âhir 1319 (30 Eylül 1901)	KŞS 142 / 43-1
33	Mevlânâ Dergâhı Türbedârı Osman Vehbi Dede Efendi	Konya Çarşısı'nda Türbe Önü'nde cânib-i yemîni (sağ tarafı) Evkâf-ı Celâliye dükkânları, yesârı (sol tarafı) mukaddemâ Azîme Hanım ve hâlâ vakf-ı müşârûn-ileyh dükkânı ve cephesi tarîk-i âmm ile mahdûd zemîni Evkâf-ı Celâliye'den ebniyesi mülk bir bâb dükkân	5 Şa'bân 1322 (15 Ekim 1904)	KŞS 113 / 106-1
44	Mevlânâ Dergâhı Post-nişîni Abdulvâhid Çelebi ibn Mehmed Sa'id Hemdem Çelebi Efendi	Bınârî Mahallesi'nde kâin Evkâf-ı Celâliye mülhakâtından Dede Bağçesi demekle ma'rûf Hasan Efendi bağçesi bitişiğinde vâki' şarken ve şimâlen zikri geçen Dede Bağçesi, garben Haydar hânesi ve cenûben tarîk-i âmm ile mahdûd iki dönüm-i atık on sekiz evlek otuz sekiz arşun-ı cedîd bağçe	1 R.evvel 1323 (6 Mayıs 1905)	KŞS 142 / 111-1

Belge: 1 Eyâlet-i Karaman Vâlisi Vezîr es-Seyyid el-Hâc Ali Paşa'nın

Mevlânâ Dergâhı'na Yapmış Olduğu Para Vakfının Vakfiyesi

KŞS 73 / 166-1 (1 Muharrem 1253 / 7 Nisan 1837)

Belge 2: Mevlânâ Dergâhı Post-nişîni Abdolvâhid Çelebi Efendi'nin

Dergâha Bahçe Vakfı İle İlgili Vakfiyesi

KŞS 142 / 111-1 (1 Rebi'ü'l-evvel 1323 / 6 Mayıs 1905)